

כ"ד טבת *

דער ערשטער נאָמען פון אלטן רבי'ן זיין עיקר נאָמען — השם בלשון הקודש⁽¹⁾ איז „שניאור“, וואָס דער טייטש פון „שניאור“ איז: שני אור (צוויי אורות)⁽²⁾. ד.ה. דער ענין פון ליכטיקייט.

אויך „וארא“, וואָס מיינט איך האָב זיך באַוווּן — האָט דעם זעלבן תוכן ווי (פעולת ה)אור: דער אויפטו פון אור איז ניט צו מוסיף זיין נייע זאכן, נאָר צו מאַכן ליכטיק, און דערמיט צו דער־מעגלעכע אָז די זאכן וואָס זיינען דאָ (פון פריער) זאלן געזען ווערן; דער תוכן פון „וארא“.

ויש לומר אָז אין וואָרט „וארא“ איז אויך מרומו דער ענין פון „שני אור“ — צוויי אורות, וואָס די צוויי אורות פון אלטן רבי'ן זיינען דאָך (ווי דער בעש"ט האָט געזאָגט⁽³⁾) דער אור פון נגלה דתורה און דער אור פון נסתר דתורה: דער וואָרט „וארא“ אַנטהאַלט די אותיות „אור א“, וועלכע זיינען מרמז אויף צוויי אורות: התחלתו די אותיות „ואר“, וועלכע שטעלן צונויף דעם וואָרט „אור“ במפורש — כנגד דער אור פון נגלה⁽⁴⁾; און דער אות א, וואָס איז ר"ת אור (דער „אור“ שטייט בהעלם, אין

א. עס איז ידוע וואָס דער של"ה שרייבט, אָז אלע מועדי השנה — אלע באַשטימטע (אויסגעטיילטע) טעג פון יאָר (ו"ל — כולל די ימי הולדת און ימי ההילולא פון צדיקים שדומים לבורא⁽⁵⁾ וכיו"ב) — זיינען מרומו אין די פרשיות התורה וואָס ווערן געלייענט (און גע־לערנט) אין די זמנים ווען אָט די מועדים זיינען חל.

דערפון איז פאַרשטאַנדיק בנוגע כ"ד טבת, דער יום ההילולא פון אלטן רבי'ן, וואָס איז חל (ברוב השנים — כבשנה זו) אין דער וואָך פון פ' וארא, אָז עס איז דאָ אַ רמז אין פ' וארא⁽⁶⁾ אויף „מעשי ותורתו ועבודתו“ פונעם אלטן רבי'ן (וועלכע קומען לידי שלימותם ביום ההסתלקות⁽⁷⁾).

— איינע אַ געמיינזאַמע נקודה וועל־כע בינדט צוזאַמען דעם נאָמען פון סדרה — „וארא“ — וואָס דער שם הסדרה ברענגט אַרויס דעם תוכן פון דער גאַנצער סדרה (כמדובר כמה פעמים⁽⁸⁾) — מיט דעם נאָמען פון אלטן רבי'ן:

(*) עיין בענינו — לקוטי לוי"צ — אגרות ע' רמט ואילך.

- (1) ר"פ וישב.
- (2) ביר פסיו, ח. במדבר פ"י, ה. ושינ.
- (3) ראה גם ובארוכה לקו"ש ח"ז ע' 35 ואילך.
- (4) חס"ז ע' 56 ואילך. חכ"א ע' 52 ואילך.
- (5) ל' אדהיו — אנהיג בביאור לס' וך (קמו), סע"א ואילך.
- (6) ראה אנהיג שם וביאורו. שם סי' כח. סדור שער ליג בעומר (דש, ב"ג).
- (7) ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך. ושינ.

- (7) ראה גם לקוטי לוי"צ אגרות ע' ריח.
- (8) ראה ישי"ש גיטין פ"ד סכ"ז — הובא בשם הגדולים להחיד"א מע' גדולים סוף אות ש' (הועתק בלקו"ש ח"ז שם הערה 17).
- (9) ראה ס' הערכים-ח"ד ערך אור-בהירות ע' תצ"ח ובהנסמן שם.
- (10) לקוטי דבורים ח"א פג, א. ועוד.
- (11) ולהעיר גם מתוכן הפסוק: וארא . . בא־לִי שדיי (נגלה) ושמי ה' לא נודעתי להם (נסתר).

פארשטייט א זאך זעט מען די זאך
לאמיתתה, מען זעט וואס די זאך איז
באמת.

בשעת מען גלויבט אין א זאך, אפילו
ווען דאס איז באמונה אמיתית אין וועל-
כער ס'איז נישט שייך קיין ספיקות, ווי-
באלד אבער אז מ'האט אין דעם נישט קיין
פארשטאנד — איז די זאך נישט „אפן“
פאר אים: מען ווייס בוודאות אז די זאך
איז אזוי, אבער די „ליכטיקייט“ פון שכל
טוט אויף אז מען זעט די זאך בכל
פרטי, ביז אז עס קען קומען און עס
קומט בפועל צו א „יחוד נפלא“, אז
המשכיל והשכל והמושכל ווערן איין
זאך¹⁵.

ג. און דאס איז דער אויפטו פון דעם
אלטן רבי'ן אין גילוי תורת חסידות
חב"ד (דעם „אור“ פון נסתר דתורה):

ביז דעם זמן פון דעם אלטן רבי'ן
זיינען די ענינים פון תורת החסידות גע-
לערנט געווארן ע"י רובם (ככולם) אין
אן אופן פון (נעמען) — עכ"פ פרטי
הענינים מיט) אמונה — „וצדיק באמו-
נתו יחיה“¹⁶, דורך אמונתו (התקשרותו)
מיט'ן צדיק וועט עס, האט עס דער
צדיק מחי' געווען (וויילע בא דעם
וועמען מ'האט מחי' געווען האט גע-
פעלט חיות, „אור“):

דער אלטער רבי, דורך גילוי חסידות
חב"ד, איז, התחיל להאיר¹⁷ — די

א ר"ת), איז מרמז אויף דעם אור פון
נסתר דתורה.

ב. וויבאלד אז דער נאמען פון אלטן
רבי'ן האט דעם באדייט פון ליכטיקייט,
איז פארשטאנדיק, אז דאס איז אויך
געווען פון די עילויים פון „מעשיו ותו-
רתו ועבודתו“ פון אלטן רבי'ן.

איז דער ביאור בזה: אויפטו עקרי פון
אלטן רבי'ן איז געווען — דער גילוי פון
תורת חסידות חב"ד. ובלשון נשיא דורנו
כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁸: דער גרינדער פון
חסידות חב"ד — חכמה בינה ודעת —
און דער ערשטער נשיא פון חסידי
חב"ד, ער האט אראפגעטראגן די ענינים
פון תורת החסידות הכללית (וואס איז
נתגלה געווארן דורכן בעש"ט און דעם
מגיד) אין חכמה בינה דעת, אין אן אופן
אז יעדערער זאל דאס קענען פאר-
שטיין בשכלו.

און אזוי אויך בנוגע דעם „אור“ פון
נגלה דתורה — חיבור השולחן ערוך
שלו — אז פון די עיקרי החידוש בזה
איז געווען אין דעם וואס ער האט
ארויסגעגעבן „הלכות בטעמיהן“ . .
מילתא בטעמא¹⁹ דוקא, כדי אז דער
וואס לערנט זיי זאל נישט נאר וויסן דעם
דין ווי צו פירן זיך בפועל, נאר ער זאל
אויך פארשטיין די הלכה על בורי'.

און דאס איז דער ענין פון „אור“ —
וואס חכמה ושכל ווערן אנגערופן
„אור“²⁰: דורך באנעמען אן ענין מיט
שכל, מיט פארשטאנד, ווערט די זאך
„ליכטיק“, אפן פארן מענטשן: ווען מען

(15) תניא פ"ה.

(16) חבוקק ב, ד. וראה לקויד ח"א קלא, א. קמא,
ב. ועוד.

(17) ראה תורת שלום ע' 171: דער רבי . . ע"ד
אברהם התחיל להאיר (ל' המדרש — שמור' פט"ו,
כו. וראה ב"ר פ"ב, ג: עד מתי יהא העולם מתנהג
באפילה תבא האורה . . זה אברהם) . . רבינו התחיל
להאיר.

(12) סה"ש תשי"א ס"ע 158 ואילך. ועד"ז בכ"מ.

(13) לשון „בני הגאון המחבר ז"ל“ בהקדמתם
לש"ע אדה"ו.

(14) ראה בפרטיות בזה — ס' הערכים-חב"ד שם
ע' חקנו ואילך. וש"נ.

אז עס קומט בהמשך און איז מיוסד אויף ספרו הבית יוסף.

דער אלטער רבי, דורך חיבור השו"ע אין אן אופן פון „הלכות בטעמיהן" דוקא, האט באלויכטן אויך דעם ענין פון קבלת עול²² השולחן ערוך; אויך „שולחן ערוך" — הלכה למעשה — דארף האבן אין זיך טעמי ההלכות, כדי אז דער קיום המצוה זאל זיין אויך אין א ליכטיקן אופן, מיט הבנה והשגה.

(משיחות ש"פ וארא תשמ"א,

ש"פ תבא (חיי אלול) תשמ"ב)

ענינים פון תורת החסידות זיינען אנטפלעקט געווארן צו יעדן איינעם.

און דאס זעלבע איז אויך בנוגע דעם „אור" פון נגלה דתורה — חיבור השולחן ערוך:

דער ענין פון א שולחן ערוך איז — צו וויסן הלכה למעשה. דערפאר זיינען אין דעם לכאורה²³ ניט נוגע די טעמים, די שקו"ט כ"י ארום דער הלכה, נאר בלויז די מסקנא פון דער הלכה, למעשה, ווי דער מענטש דארף טאן בפועל²⁴.

אבער וויסנדיק בלויז די הלכות פסוקות, אן זייערע טעמים, איז זייער אופן הקיום (בעיקר) נאר מיט קבלת עול: ער פאלגט דעם שו"ע און איז מקיים די מצוה ובשלימותה (ובמילא האט ער וואס א מצוה טוט אויף — צוואתא²⁵ וחיבור כ"י) — אבער דאס לייכט ניט ביי אים. ביז אז דער ב"י זאגט²⁶ (און בא-ווארנט עי"ז את הנ"ל) בנוגע זיין שו"ע,

22) ע"פ המבואר בפנים תומתק האריכות בהמשך תרס"ז (ע' שכה"ו. ועד"ז בתורח ויקהל תרס"ז, ב) ע"ד. עבד פשוט" אשר „יש לו תענוג בעבודתו" אלא שהנחיר שלו היא הנחיר של אדוני ולא של עצמו כלל. דלכאורה: מעלתו של עבד פשוט היא בהביטול שלו מכל וכל עד ש.כאילו אינו במציאות בעולם לעצמו כלל" (תרס"ז שם ע' שי. ועד"ז בתורח שם תקפט, רע"א), וא"כ מהי ההוספה (כאשר מדגישים מעלת עבד פשוט) שיש לו תענוג בעבודתו? לכאורה, מצד ענין הביטול מעלתו גדולה יותר ש.אין לו שמחה ונחיר לעצמו כלל בעבודתו מפני ש.אין לו מקום ומציאות ומהות בפ"ע כללי (תרס"ז שם. וראה גם שם ס"ע ש"ב ואילך. תורח שם (א"ב)).

— אלא שבביטול לחוד עדיין חסר בעבודתו ענין האור, ובכל עבודה נוגע ענין האור. ולכן גם בעבד פשוט מעלה וצ"ל המעלה שיש תענוג בעבודתו: אלא דמכיון שהוא עבד פשוט לכן התענוג בעבודתו אינו „שלו" כ"א הנחיר דאדוניו.

- 18) ראה שד"ח (כרך ט' כללי הפוסקים סט"ז, אות ח) דשייך לשון זה גם כשהמסקנא כן הוא.
19) ראה בארוכה הקדמת „בני הגאון המחבר ד"ל" לשו"ע אדה"ו.
20) לקו"ט בחזקתי מה, ג. ובכ"מ.
21) הקדמת הבי' לשו"ע שלו (נדפסה בריש חלק חר"מ).

בנוגע השיטות המותרות מספיד פס"ד מבלי ידיעת הטעמים — ראה ה"ל ת"ת לאדה"ו רפ"ב בקריא. יד מלאכי כללי השו"ע (אות א'), שד"ח כללי הפוסקים (ס"ג אות א"ב). ושי"י.

וארא

מען דארף דאך אבער פארענטפערן די שאלה הנ"ל לכל המפרשים — ובפרט לויטן טעם הנ"ל (ודיעה) — וועלכן דער אלטער רבי ברענגט להלכה אין שו"ע — אז די ד' כוסות זיינען כנגד די ד' לשונות של גאולה.

ב. דער דין איז, אז צום סדר דארף מען נעמען דריי מצות.

און דער טעם דערויף איז, ווייל מען דארף האבן צוויי שלימות, לבצוע עליהן כמו בשאר יו"ט און עוד פרוסה אחת משום לחם עוני¹⁰ (אדער, ווי עס שטייט אין מרדכי¹¹ נאך א טעם: שלש מצות לזכר לחמי תודה).

(6) בבגדי ישע למרדכי שם משמע שמפרש שאין פלוגתא כ"א שצריכים לב' הטעמים (ע"ש). אבל מפשטות הלשון בירושלמי וביר' שם (משא"כ בשמיר, כדלקמן הערה 8) משמע שהם ב' דיעות, וראה הערה הבאה.

(7) אריח שם. וראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 14 ואילך (הגש"פ עם באורים (קה"ת תשמ"ז) ע' תה ואילך). ושם, שיל' שנפק"מ (גם) להלכה בין הטעמים, אי הסיבה הוי תנאי בשתיית ד' כוסות, ע"ש.

(8) ביס"ת שם תירץ, א"נ משום קרא דכוס ישועות אשא כמשמע לקמן בשמיר פ"ז (שם) דקאמר (בהמשך להטעם ד"ד, גאולות) לקיים מה שנאמר כוס ישועות אשא (והיינו דענין של גאולה וישועה צ"ל על כוס דוקא. וראה גם מ"מ שם. ח"י חת"ס לפסחים צט, ב).

אבל לפמ"ש במרדכי (ע"ד הגירסא בירושלמי וביר' שם) לכך י"מ כנגד ד' כוסות האמורים לישועה, הי"ז טעם שני.

(9) טורש"ע (ודאדה"ז) אריח סתע"ג סיד (פ"כ). טור שם סו"ס תעה. שר"ע (ודאדה"ז) שם ס"א (פ"ג). (10) א' דאדה"ז סתע"ה שם. וראה נ"ב הטורש"ע סתע"ה שם.

(11) סוף פסחים — סדר של פסח' (ועד"ז במ"מ שם סתרי"ח. מהר"ל ה"ל ההגדה. וראה בארוכה לשי"ש ח"ב ע' 30 ואילך (נדפס גם בהגש"פ

א. חז"ל זאג'ן, אז די ד' כוסות וואס די חכמים האבן מתקן געווען צו טרינקען בליל פסח, זיינען כנגד די ד' לשונות של גאולה (וואס שטייען בתחלת פרשתנו) — והוצאתי והצלתי וגאולתי ולקחתני.

פרעגט דער מרדכי: „ליבעי ארבע לחמים — אכילת מצה בליל פסח איז דאך מן התורה (און) על שום שנאלו אבותינו ממצרים“ וואלט דאך (מער) מתאים געווען צו מתקן זיין מ'זאל צום „סדר“ נעמען פיר מצות כנגד די ד' לשונות של גאולה?

דער מרדכי איז ממשיך: „לכך י"מ כנגד ד' כוסות האמורים לישועה כ"י — די שאלה האמורה איז דער טעם פון די „יש מפרשים“ אז די כוסות זיינען „כנגד ד' כוסות האמורים לישועה“, וואס דאס איז ניט שייך בלחם.

(1) ירושלמי פסחים פ"א ה"א. ביר' פס"ה. ה. שמיר פרשתנו פ"ז, ד. ועוד.

(2) ג' ר"ז.

(3) פסחים — תוספת מעריב פסחים קרוב לתחלתו. ועד"ז הקשה במטה משה סתרי"ז. יפה תואר השלם לביר' שם (אלא שהוא מפרס' (ועד"ז במ"מ) ולא במיני תבשילין או שאר ענינים, ורק ע"ז מתאים תירוצו (וא). משום דין משום חירות. אבל במרדכי י"ל שהכוונה בקשייתו היא כפסחים].

(4) משנה פסחים (קטז, ב). וראה שו"ע אדה"ז אריח סתע"ב סיד: אכילת כית' . . מצה . . הכריכה . . אפי"מ . . שתיית ד' כוסות . . שכל דברים אלו הם זכר לגאולה ולחירות.

(5) הובא ג"כ בדעת זקנים בקה"ת בא י"ב, ח. ה' המנהג (שנסמן לקמן הערה 16). מ"מ שם. וראה דעת ריב"ל בביר' שם: ירושלמי שם (כוסות של נחמות) — אלא ששם, שר' כוסות הם כנגד די כוסות של טורענות כ"י, וכנגדן . . כוסות של ישועה (נחמות) לעתיד. וראה הערה 8.